

แบบบันทึกการถอดบทเรียน
โครงการอำเภอนำร่อง “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แบบบูรณาการ
และสร้างนักขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นำการเปลี่ยนแปลง กระทรวงมหาดไทย
อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี

ส่วนที่ ๑ บริบทพื้นที่ที่ดำเนินโครงการ

๑. พื้นที่ (หมู่บ้าน/ตำบล/เทศบาล/อำเภอ)

อำเภอบ้านสร้าง แบ่งออกเป็น ๙ ตำบล ๘๘ หมู่บ้าน ดังนี้

๑. ตำบลบ้านสร้าง	จำนวน	๑๑	หมู่บ้าน	พื้นที่ประมาณ	๔๑	ตร.กม.
๒. ตำบลบางพลวง	จำนวน	๑๑	หมู่บ้าน	พื้นที่ประมาณ	๘๘	ตร.กม.
๓. ตำบลบางกระเบา	จำนวน	๙	หมู่บ้าน	พื้นที่ประมาณ	๒๔	ตร.กม.
๔. ตำบลบางเตย	จำนวน	๑๐	หมู่บ้าน	พื้นที่ประมาณ	๓๖	ตร.กม.
๕. ตำบลบางยาง	จำนวน	๑๓	หมู่บ้าน	พื้นที่ประมาณ	๓๘	ตร.กม.
๖. ตำบลบางแตน	จำนวน	๑๓	หมู่บ้าน	พื้นที่ประมาณ	๒๙	ตร.กม.
๗. ตำบลบางปลาร้า	จำนวน	๘	หมู่บ้าน	พื้นที่ประมาณ	๔๓	ตร.กม.
๘. ตำบลกระทุ่มแพ้ว	จำนวน	๗	หมู่บ้าน	พื้นที่ประมาณ	๓๑	ตร.กม.
๙. ตำบลบางขาม	จำนวน	๖	หมู่บ้าน	พื้นที่ประมาณ	๓๕	ตร.กม.

หมู่ที่	ตำบล / ชื่อบ้าน								
	บ้านสร้าง	บางกระเบา	บางเตย	บางแตน	บางพลวง	บางปลาร้า	บางขาม	บางยาง	กระทุ่มแพ้ว
๑	ต้นขี้เหล็ก	ไต้วัด	บ้านแหลม	บ้านใหม่	ท่ากระเบา	ต้นตระกู	หนองบอน	แหลมวน	ทางข้าม
๒	เหนือคลอง	บางกระพ้อ	ย่านสมบุญ	บางแตน	ท่ากระเบา	วังซอน	หนองบัว	หัวสะแก	นาฝุ่น
๓	คลองท้ายบ้าน	บางมะดิน	บางเตย	ย่านนาคา	หัวไผ่	หนองพรวน	วังซอน	บางยาง	กระทุ่มแพ้ว
๔	บ้านสร้าง	บางกระเบา	บางเตย	อ้อมบางแตน	ตะเภาลาย	บางปลาร้า	วังน้ำเดียน	บางไซ	กระทุ่มแพ้ว
๕	มูลเหล็ก	ห้องคู้	หัววน	คลองบางแตน	หัวไผ่	บางปลาร้า	บางขาม	บ้านวัด	สะแกงาม
๖	คูตานพ	แหลมลิง	คลองโพธิ์	ปากตำหุ	บางไซ	นิคมพัฒนา	บางขาม	ไผ่ดำ	ไม้สามเรือน
๗	บ้านสร้าง	คลองหอย	บางหอย	เกาะลอย	ย่านยาว	ไผ่แถว		บ้านไร่	ดอนตาหอม
๘	คลองสอง	บางหอย	คลองแม่	คลองหัวเสือ	หนองปลาทราย	คลองโพธิ์		ท่าช้าง	
๙	ปากคลองสอง	ตาลหกต้น	โยทะกา	บางต้นจิก	หนองงูเหลือม			บางอีร้า	
๑๐	ท่ากระทุ่ม		คลองหอย	แหลมทราย	วังหัวคู้			บางรุ่งโรจน์	
๑๑	วังหัวคู้			สามพอก	คลองสารภี			โพธิ์เย็น	
๑๒				คลองบางกระดาน				หัวดอน	
๑๓				ลำโดนด				คลองโพธิ์	

๒. จำนวนครัวเรือน/ประชากร

อำเภอบ้านสร้างมีจำนวนประชากร : แยกตามเพศ และช่วงอายุ ดังนี้ วัยเด็ก (อายุแรกเกิด – ๑๒ ปี), วัยเรียน (อายุ ๑๓ – ๒๒ ปี), วัยทำงาน (อายุ ๒๓ – ๖๐ ปี) และ ผู้สูงอายุ (อายุ ๖๑ ปี ขึ้นไป)

ตารางแสดงจำนวนประชากรแยกตามเพศ และช่วงอายุ (ข้อมูล ณ เดือน พ.ค. ๒๕๖๕)			
ช่วงอายุ	เพศชาย	เพศหญิง	รวม
แรกเกิด – ๑๒ ปี	๑,๗๓๕	๑,๖๘๕	๓,๔๒๐
๑๓ – ๒๒ ปี	๑,๕๔๗	๑,๕๓๔	๓,๐๘๑
๒๓ – ๖๐ ปี	๗,๖๙๓	๗,๕๘๗	๑๕,๒๘๐
๖๑ ปีขึ้นไป	๒,๕๒๒	๓,๒๓๗	๕,๗๕๙
รวม	๑๓,๔๙๗	๑๔,๐๔๓	๒๗,๕๔๐

ตารางแสดงจำนวนประชากรแยกตามเพศ และช่วงอายุ เดือน พ.ค. ๒๕๖๕

๓. ภูมิประเทศ

๓.๑ ที่ตั้ง และอาณาเขต

อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดปราจีนบุรี ห่างจากตัวจังหวัดปราจีนบุรีระยะทางประมาณ ๒๐ กิโลเมตร และมีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ ๙๐ กิโลเมตรเศษ มีเขตติดต่อจังหวัดนครนายก และจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อ อำเภอปากพลี และอำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
- ทิศใต้ ติดต่อ อำเภอพนมสารคาม อำเภอบางคล้า และอำเภอราชสาสน์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ทิศตะวันออก ติดต่อ อำเภอศรีมโหสถ และอำเภอเมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี และอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ทิศตะวันตก ติดต่อ อำเภอองครักษ์ อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

แสดงที่ตั้ง และอาณาเขตของอำเภอบ้านสร้าง

๓.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอบ้านสร้างมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มร้อยละ ๙๗ และเป็นพื้นน้ำร้อยละ ๓ ของพื้นที่ อำเภอบ้านสร้าง มีพื้นที่ประมาณ ๓๖๕ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒๒๙,๓๗๕ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่สำหรับทำการเกษตร ประมาณ ๑๘๒,๙๓๒ ไร่ หรือร้อยละ ๗๙.๗๕ ของพื้นที่ทั้งหมด ในส่วนของพื้นที่ที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ มีประมาณ ๘๖,๔๔๓ ไร่ หรือร้อยละ ๒๐.๒๕ ของพื้นที่ทั้งหมด โดยลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว

ในส่วนของแม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่านอำเภอบ้านสร้าง คือ แม่น้ำปราจีนบุรี ซึ่งไหลไปบรรจบกับแม่น้ำนครนายก ที่ตำบลบางแตน เกิดเป็นแม่น้ำบางปะกง ไหลเข้าสู่จังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนที่จะไหลลงอ่าวไทย

อำเภอบ้านสร้างตั้งอยู่ใกล้อ่าวไทยฝั่งตะวันออก จึงได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีฝนตกมากกว่า ๑,๑๔๐ มิลลิเมตรต่อปี ซึ่งการที่มีปริมาณน้ำฝนตกมาก ทำให้ในบางปีเกิดอุทกภัยจนกระทั่งสร้างความเสียหายแก่พื้นที่ทางการเกษตร ตลอดจนทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก ทั้งนี้ โดยทั่วไประดับน้ำในแม่น้ำปราจีนบุรีจะสูงสุดจะมีอยู่ระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม

๓.๒.๑ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ๑) ทรัพยากรดิน เหมาะกับการทำนาข้าว การปลูกไม้ยืนต้น การปลูกไม้ผลต่างๆ และเลี้ยงสัตว์
- ๒) ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำ มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำปราจีนบุรี ซึ่งไหลไปบรรจบกับแม่น้ำนครนายก ที่ตำบลบางแตน เกิดเป็นแม่น้ำบางปะกง ไหลเข้าสู่จังหวัดฉะเชิงเทราและลงอ่าวไทย

๔. สภาพทางเศรษฐกิจ

๔.๑ ด้านเศรษฐกิจ

๔.๑.๑ ด้านการเกษตร

สำหรับมิติทางเศรษฐกิจ ด้านเกษตรกรรมในพื้นที่อำเภอบ้านสร้าง แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร ประมาณ ๒๓๖,๐๙๕ ไร่ โดยพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ และทำรายได้ให้กับอำเภอบ้านสร้าง ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง และตะไคร้ เป็นต้น

๔.๑.๒ ด้านการปศุสัตว์

อำเภอบ้านสร้าง มีพื้นที่เลี้ยงสัตว์ ประมาณ ๑,๘๐๘ ไร่ มีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคกระบือ จำนวน ๑๖๘ ราย เลี้ยงสุกร จำนวน ๑๓ ราย เลี้ยงไก่ จำนวน ๑๕๘ ราย เลี้ยงเป็ด จำนวน ๑๕ ราย และเลี้ยงแพะ จำนวน ๑๒ ราย

๔.๑.๓ ด้านการประมง

อำเภอบ้านสร้าง มีพื้นที่ทำประมง ประมาณ ๔๕,๖๒๔.๒๑ ไร่ มีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา จำนวน ๑,๗๐๑ ราย เลี้ยงกุ้งทะเล จำนวน ๒๖๕ ราย กุ้งก้ามกราม จำนวน ๑๔ ราย ปลาทับทิม(กระซัง) จำนวน ๘ ราย

๔.๑.๔ ด้านการพาณิชย์

ธุรกิจการค้าภายในอำเภอบ้านสร้าง ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดย่อมมีทุนด้านการดำเนินงานน้อยประกอบด้วยมีลักษณะเป็นเมืองที่ขนานบ้างด้วยจังหวัด ทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างช้า ๆ อำเภอบ้านสร้างจึงเป็นแหล่งผลิตสินค้าทางการเกษตรเป็นหลัก ดังนั้น สินค้าส่งออกจึงเป็นผลิตผลทางการเกษตรเกือบทั้งสิ้น รองลงมาคือ สินค้าอุตสาหกรรม อาจกล่าวได้ว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจ จึงขึ้นอยู่กับปริมาณและระดับราคาผลผลิตทางการเกษตร ผลิตภัณฑุ้ชุมชน และท้องถิ่น OTOP ที่สำคัญ ได้แก่ ผลิตภัณฑุ้ และสินค้าแปรรูป “เสื้อกบบ้านสร้าง” ผลิตภัณฑุ้ กระจายสารท ข้าวกลิ้ง และมะดันสามรส

๕. สภาพทางสังคม

๕.๑ ศาสนาและวัฒนธรรม

๑) การนับถือศาสนา

ประชาชนในพื้นที่อำเภอบ้านสร้างจะนับถือศาสนาหลักอยู่สองศาสนา ประกอบด้วย ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ โดยแบ่งปริมาณการนับถือได้ ดังนี้ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๙.๖๘ และนับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๐.๓๒ โดยมีวัดในพระพุทธศาสนา จำนวน ๒๓ วัด และมีโบสถ์คริสต์ศาสนา จำนวน ๑ แห่ง

๒) สถานศึกษา

อำเภอบ้านสร้าง มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต ๑ จำนวน ๒๒ โรงเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต ๗ จำนวน ๒ โรงเรียน และโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน ๑ โรงเรียน

๓) ประเพณีและงานประจำปี

- ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ประมาณเดือน มกราคม
- ประเพณีวันสงกรานต์ ประมาณเดือน เมษายน
- ประเพณีลอยกระทง ประมาณเดือน ตุลาคม พฤศจิกายน
- ประเพณีวันเข้าพรรษา ออกพรรษา ประมาณเดือน กรกฎาคม ตุลาคม พฤศจิกายน
- งานประเพณีกวนกระยาสาท ประมาณเดือนกันยายน

๔) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนในอำเภอบ้านสร้างได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ วิธีการทอเสื่อกก การทำกระยาสาท กาละแม การทำนา การสานแหตักปลา ในการทำการประมงพื้นบ้าน เป็นต้น ภาษาถิ่น ประชาชนในอำเภอบ้านสร้าง ใช้ภาษากลางเป็นภาษาถิ่นในการติดต่อราชการและใช้ในชีวิตประจำวัน

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลโครงการ

๑. ชื่อโครงการ: โครงการบ้านสร้างร่วมใจ รักษา คืบความอุดมสมบูรณ์สู่ระบบนิเวศน์ เพื่อป้องกันภัยพิบัติ และพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. พื้นที่ดำเนินการ

๒.๑ ระยะนำร่อง (ก.ค. – พ.ย. ๒๕๖๕) : ดำเนินการในพื้นที่ตำบลบางแตง อำเภอบ้านสร้าง ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายทั้ง ๑๓ หมู่บ้าน

๒.๒ ระยะที่ ๒ (ม.ค. – ธ.ค. ๒๕๖๖) : เริ่มดำเนินการในตำบลอื่นๆ ทุกตำบล ในพื้นที่อำเภอบ้านสร้าง และขยายผลสู่อำเภออื่นๆ ในจังหวัดปราจีนบุรี รวม ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองปราจีนบุรี, อำเภอศรีมโหสถ, อำเภอประจันตคาม, อำเภอศรีมหาโพธิ์ และ ลุ่มน้ำย่อยแม่น้ำปราจีนบุรีตอนล่าง

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อปรับปรุง พื้นฟู ระบบคลองส่งน้ำ เพิ่มปริมาณน้ำเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม และ เสริมสร้าง เครือข่าย การบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม

๓.๒ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ พื้นฟูระบบนิเวศน์ เพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

๓.๓ เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงาน บทเรียน ประสบการณ์ การดำเนินงานโครงการจากพื้นที่ภาคสนาม สู่ระดับนโยบาย

๔. กลุ่มเป้าหมาย

๔.๑ คริวเรือนยากจนจากระบบ Thai QM และ TPMAP

ในระบบ Thai QM ของอำเภอบ้านสร้าง มีผู้เดือดร้อนด้านรายได้และอาชีพ ทั้งหมด ๖๒๓ คริวเรือน โดยในระยะนำร่อง จะนำประชาชนกลุ่มเป้าหมายจากฐานข้อมูลดังกล่าวในพื้นที่ ๓ ตำบล ได้แก่ ตำบลบางแตง, ตำบลบางเตย และตำบลบางยาง รวม ๒๖๒ คริวเรือน มาเข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะ ในการประกอบอาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ให้สามารถดูแลตนเอง และครอบครัวได้ตามวิถีชีวิต และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนอกเขตชลประทาน ที่อาจได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำเค็ม

๔.๒.๑ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในพื้นที่ ๔ หมู่บ้าน ตำบลบางแตง ๑๑๓ ราย รวมพื้นที่ ๒,๑๙๐ ไร่ ในพื้นที่เสี่ยงสูงสุด : ในระยะนำร่อง จะให้ความสำคัญกับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบางแตง เนื่องจากเป็นพื้นที่เป้าหมายในระยะดังกล่าว และเป็นเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงสูงสุด ก่อนจะขยายผลไปยังตำบลอื่น ในพื้นที่อำเภอบ้านสร้าง ตามระดับความเสี่ยงของการได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำเค็ม

๔.๒.๒ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในพื้นที่ ๕ หมู่บ้าน ตำบลบางยาง ๒๐๘ ราย รวมพื้นที่ ๔,๓๘๖ ไร่ ในพื้นที่เสี่ยงสูง

๔.๒.๓ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในพื้นที่ ๕ หมู่บ้าน ตำบลบางเตย ๑๗๕ ราย รวมพื้นที่ ๔,๓๑๕ ไร่ ในพื้นที่เสี่ยงปานกลาง

๔.๒.๔ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในพื้นที่ ๖ หมู่บ้าน ตำบลบางกระเบา ๒๘๘ ราย รวมพื้นที่ ๗,๐๖๐ ไร่ ในพื้นที่เสี่ยงน้อย

๔.๒.๕ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในพื้นที่ ๓ หมู่บ้าน ตำบลบ้านสร้าง ๘๘ ราย รวมพื้นที่ ๒,๓๔๔ ไร่
ในพื้นที่เสี่ยงน้อยมาก

๔.๓ กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบ้านสร้าง

๔.๓.๑ กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ ๙ ตำบล ของอำเภอบ้านสร้าง รวม ๒,๗๕๑ ครัวเรือน

๕. กิจกรรม

๕.๑ กิจกรรมเพื่อปรับปรุง พื้นฟู ระบบคลองส่งน้ำ เพิ่มปริมาณน้ำเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม และ
เสริมสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม

๕.๒ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ พื้นฟูระบบนิเวศ เพื่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
อย่างยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

๕.๓ กิจกรรมเพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงาน บทเรียน ประสบการณ์ การดำเนินงานโครงการ
จากพื้นที่ภาคสนาม สู่ระดับนโยบาย

๖. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ตัวชี้วัดที่ ๑ : การจัดทำฐานข้อมูลต่างๆ เช่น ระบบชลประทาน เศรษฐกิจ สังคม และการใช้ประโยชน์
ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเป้าหมาย ต.บางแตง

ตัวชี้วัดที่ ๒ : คณะทำงานบริหารจัดการน้ำผสมผสาน ต.บางแตง จำนวน ๑ คณะ

ตัวชี้วัดที่ ๓ : แผนการจัดการ และจัดสรรน้ำ รวมทั้ง เครือข่ายภาคเกษตร บริหารจัดการน้ำ ต.บางแตง
จำนวน ๑ เครือข่าย

ตัวชี้วัดที่ ๔ : รายได้ชุมชนเป้าหมายเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๑ เท่า

ตัวชี้วัดที่ ๕ : เขตอนุรักษ์ พื้นฟูสัตว์น้ำ อย่างน้อย ๓ เขต ในแม่น้ำปราจีนบุรีตอนล่างพื้นที่ตำบลบางแตง

ตัวชี้วัดที่ ๖ : เพิ่มปริมาณน้ำเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม ๕๐๐,๐๐๐ ลบ.ม. พื้นที่ ต.บางแตง

ตัวชี้วัดที่ ๗ : ร่วมจัดนิทรรศการ เผยแพร่การดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ อย่างน้อย ๑ ครั้ง

ตัวชี้วัดที่ ๘ : แผ่นพับ เอกสาร และสื่อประชาสัมพันธ์โครงการฯ ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น สำนักข่าวโทรทัศน์ ,
หนังสือพิมพ์, ข่าวสารออนไลน์ ตลอดจน Social media

ตัวชี้วัดที่ ๙ : รายงานสรุปผลการดำเนินงาน ประจำปี ๑ ครั้ง

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลการถอดบทเรียน

๑. ความสำเร็จ (อะไรคือความสำเร็จจากการที่ได้ดำเนินการโครงการ หรือจะบอกได้อย่างไรว่าการดำเนินการที่ผ่านมาประสบความสำเร็จ)

๑.๑ ผลผลิต

- ๑) เพิ่มปริมาณน้ำเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่ตำบลบางแตน จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ ลบ.ม.
- ๒) พื้นฟู ปรับปรุง แหล่งน้ำธรรมชาติในตำบล จำนวน ๖ แห่ง
- ๓) เพิ่มพื้นที่ “โคก หนอง นา” ได้จำนวน ๓ แห่ง
- ๔) คริวเรือนยาจนจากระบบ Thai QM และ TPMAP ได้รับพัฒนาอาชีพ จำนวน ๒๖๒ คริวเรือน

๑.๒ ผลลัพธ์

- ๑) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ตำบลบางแตน มีรายได้เพิ่มขึ้น
- ๒) คริวเรือนยาจนจากระบบ Thai QM และ TPMAP มีรายได้ผ่านเกณฑ์
- ๓) แก้ปัญหาให้เกษตรกรในพื้นที่ ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำเค็ม น้ำแล้ง น้ำท่วม

๑.๓ ผลกระทบ

- ๑) ความร่วมมือแบบบูรณาการของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน รัฐ- เอกชน -ประชาสังคม
- ๒) เกิดการสร้างทีมงานที่ร่วมมือกันทำงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนที่ชัดเจนและเข้มแข็ง
- ๓) การเข้าใจถึงสาเหตุที่แท้จริงในเรื่องปัญหาน้ำในอำเภอบ้านสร้าง
- ๔) ประชาชนมีรอยยิ้ม มีความสุขมวลรวมเพิ่มขึ้น

๑.๔ ผลพลอยได้

- ๑) ทุกภาคส่วนเกิดการรวมพลังความสามัคคี ร่วมแรง ร่วมใจ เสียสละ
- ๒) ประชาชนสำนึกรักท้องถิ่น เกิดการกระตือรือร้น ที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา
- ๓) เกิดการรวมกลุ่ม เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๒. กระบวนการหรือวิธีขับเคลื่อนงาน (ดำเนินการอย่างไรบ้างหรือใช้วิธีดำเนินการอย่างไรจึงนำไปสู่ความสำเร็จ)

- ๑) มีการรับฟังความคิดเห็น
- ๒) มีการวางแผนก่อนการลงมือทำ
- ๓) ภาคีเครือข่ายการทำงานลงพื้นที่ร่วมกัน
- ๔) มีการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน
- ๕) ผู้นำมีการสร้างแรงจูงใจให้กับทีมงาน
- ๖) สร้างความตระหนักถึงปัญหา ระเบิดจากข้างใน
- ๗) น้อมนำศาสตร์พระราชา เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา
- ๘) มีการลงมือทำจริง และทำทันที
- ๙) ติดตามความก้าวหน้าอยู่เสมอ
- ๑๐) เรียงลำดับความสำคัญของงาน

๓. ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ (มีปัจจัยสำคัญอะไรบ้าง ที่ทำให้การดำเนินการครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ)

- ๑) ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์
- ๒) ทีมงานที่เข้มแข็ง
- ๓) กระบวนการทำงานที่เป็นระบบ
- ๔) การประชุมวางแผน
- ๕) งบประมาณจากภาครัฐ/ภาคเอกชน
- ๖) ภาคิเครือข่าย
- ๗) การประชาสัมพันธ์
- ๘) ข้อมูล
- ๙) จิตอาสา
- ๑๐) เป้าหมายที่ชัดเจน
- ๑๑) ความสามัคคี
- ๑๒) ความโปร่งใส
- ๑๓) ความยืดหยุ่น

๔. องค์ความรู้ที่เป็นบทเรียน (สังเคราะห์มาจากการหาความสัมพันธ์ของระบบ ที่สกัดออกมาเป็นองค์ความรู้)

๑) ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีส่วนสำคัญในการสร้างแรงจูงใจ โดยท่านนายอำเภอบ้านสร้างเป็นผู้นำที่ชี้ทิศทางการทำงานให้กับทีมงาน พร้อมลงมือทำทันทีที่ได้รับนโยบาย ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้น ร่วมกันทำงานของทุกภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบ โดยได้น้อมนำศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” จนเกิดความสำเร็จ สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำของอำเภอบ้านสร้างได้อย่างตรงจุด เกษตรกรในพื้นที่มีแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น สร้างค่านิยม “สำนึกรักบ้านเกิด” ประชาชนมีความกระตือรือร้น ด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเองมากขึ้น

๒) คณะทำงานที่เข้มแข็ง เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย อำเภอบ้านสร้างทีมงาน และมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ โดยมีการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน ก่อนการดำเนินงาน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันอย่างชัดเจน ลงพื้นที่ร่วมกันเพื่อรับฟังปัญหา สร้างความตระหนักให้ประชาชน เข้าใจปัญหาของตนเอง ตามหลักการทรงงานที่ว่า “ระเบิดจากข้างใน” เพื่อนำข้อมูลมากำหนดเป้าหมายร่วมกัน มีวางแผนก่อนการดำเนินงาน ตลอดจนคอยติดตามความก้าวหน้า เพื่อรับฟังปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานอยู่เสมอ ส่งผลให้ในทุกๆ กิจกรรมในโครงการเกิดความร่วมมือกันทำงานของทุกภาคส่วนจนประสบความสำเร็จ เกิดความร่วมมือแบบบูรณาการของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน รัฐ- เอกชน -ประชาสังคม อย่างแท้จริง

๓) **พลังของจิตอาสาและความสามัคคี** เป็นอีกองค์ประกอบที่มีส่วนสำคัญ ในการสนับสนุนการดำเนินโครงการของอำเภอบ้านสร้างให้ประสบความสำเร็จ เพราะในหลาย ๆ กิจกรรม ไม่มีงบประมาณ ในการสนับสนุนการดำเนินงาน จำเป็นต้องใช้ พลังของจิตอาสา ของผู้ที่มีความเสียสละ ไม่ว่าจะ เป็นการสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชนในพื้นที่ การสนับสนุนองค์ความรู้จากภาคประชาสังคมต่าง ๆ ตลอดจนความร่วมมือร่วมใจ ร่วมใจของประชาชนในพื้นที่ ในการลงมือปฏิบัติ ส่งผลให้ในทุกภารกิจของอำเภอบ้านสร้างบรรลุเป้าหมาย โดยไม่ต้องอาศัยงบประมาณจากโครงการของภาครัฐ

๔) **การสื่อสารสร้างการรับรู้ หรือการประชาสัมพันธ์** เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้ การดำเนินโครงการของอำเภอบ้านสร้างประสบความสำเร็จ โดยนายอำเภอบ้านสร้างได้ให้ความสำคัญกับ การสื่อสารสร้างการรับรู้ โดยการท้าวประชาสัมพันธ์ ในทุก ๆ ภารกิจของอำเภอ เผยแพร่ไปในหลากหลาย ช่องทาง อาทิเช่น สื่อสารมวลชน ทั้งสื่อหลัก สื่อท้องถิ่น ทางทีวี หนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์ (หน้าเว็บเพจ ของอำเภอบ้านสร้าง ช่องทางไลน์ YouTube Facebook ช่องทาง Tik Tok) เพื่อเป็นการสื่อสารสร้าง การรับรู้ไปในทุกกลุ่มสังคม และทุกช่วงวัย ถือเป็นเทคนิค การดำเนินงานที่สร้าง Soft power ที่ทรงพลัง ให้กับอำเภอบ้านสร้าง ส่งผลให้ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ให้การสนับสนุน ให้ความ ร่วมมือกับทุกภารกิจของอำเภอเป็นอย่างดี

๕) **วิธีการทำงานที่ยืดหยุ่น** และไม่ยึดติดของท่านนายอำเภอบ้านสร้าง เป็นอีกปัจจัย ที่ส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ โดยกระบวนการทำงานของอำเภอบ้านสร้าง ได้คำนึงถึง สภาพแวดล้อม และบริบทของพื้นที่เป็นสำคัญ ยกตัวอย่างการลงพื้นที่จัดประชุมสังสรรค์ของท่านนายอำเภอ ในเขตอำเภอบ้านสร้าง ทั้ง ๘๘ หมู่บ้าน เพื่อร่วมรับฟังปัญหาความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึงด้วย ตนเอง ถือเป็นวิธีการดำเนินงานที่มีความยืดหยุ่น ไม่ยึดติด ตรงตามหลักการทรงงานของรัชกาลที่ ๙ ที่ว่า “ทำให้ง่าย ไม่ยึดติดตำรา” สร้างความไว้วางใจให้กับประชาชนชาวอำเภอบ้านสร้าง และเปิดโอกาสให้ได้ สะท้อนปัญหาความต้องการของตนเองได้อย่างตรงจุด นำไปสู่ความสำเร็จของโครงการ สามารถแก้ไข ปัญหาหน้าแล้ง น้ำท่วม น้ำเค็ม ของอำเภอบ้านสร้าง ที่เป็นปัญหาสำคัญของชาวอำเภอบ้านสร้างมาอย่าง ยาวนาน ส่งผลให้ประชาชนอำเภอบ้านสร้างมีรอยยิ้ม และมีความสุขมวลรวมเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

๕. ข้อเสนอแนะในการนำความรู้ไปใช้ (หากจะทำให้สำเร็จควรคำนึงถึงปัจจัยใด/เงื่อนไขใด ควรทำอะไร ให้ความสำคัญกับปัจจัยใดหรือการกระทำใด) (ให้เอาองค์ความรู้ในข้อ๔ มาทำเป็นข้อเสนอแนะ)

- สิ่งที่ดีนำไปสู่ความสำเร็จ - ทำต่อเผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้

จากการถอดบทเรียนความสำเร็จของโครงการอำเภอบ้านสร้าง ได้สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยที่สำคัญที่ จะนำไปสู่ความสำเร็จของโครงการ ที่สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่นได้ มีดังนี้

๑) ในทุกภารกิจของโครงการและกิจกรรม จำเป็นต้องมี ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ สามารถกำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมให้กับทีมงานได้นำไปปฏิบัติ เสมือนเรือที่มี หางเสือในการขับเคลื่อน

๒) การสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง และการบูรณาการงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่อย่างเป็นทางการ ว่าเป็น ธุรกรรม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมนั้น เป็นกุญแจสำคัญที่จะสนับสนุนให้โครงการประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน แม้อันอนาคต ผู้รับผิดชอบอาจจะสับเปลี่ยนโยกย้าย แต่โครงการก็ยังสามารถดำเนินต่อไป ได้ ตามวลีที่ว่า “เดินคนเดียวอาจเดินได้ไวกว่า แต่ถ้าอยากไปได้ไกลต้องไปด้วยกัน”

๓) การลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูล เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมาก เพราะในทุก ๆ โครงการหากมีการรับ นโยบายมาปฏิบัติ โดยปราศจากข้อมูล ความรู้ความเข้าใจถึงปัญหาความต้องการที่แท้จริงแล้ว ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ

๔) การประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในยุคดิจิทัล ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การติดต่อสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ มีอิทธิพลต่อความคิด และค่านิยมของประชาชนเป็นอย่างมาก หากหน่วยงานภาครัฐ นำช่องทางการสื่อสารมาใช้ในการสร้างการรับรู้ให้กับประชาชน ก็จะช่วยสนับสนุนให้กิจกรรม โครงการให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง นำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน

- สิ่งที่เป็นอุปสรรค - หาข้อเสนอแนะที่เจาะจง ทำได้ปรับปรุง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑) อุปสรรคปัญหาด้านการวางแผน และการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่ชัดเจน บางวัตถุประสงค์ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ดังนั้นผู้เขียนโครงการจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับโครงการ และสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติ

๒) อุปสรรคปัญหาด้านการจัดสรรทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรไม่เพียงพอ มีการจัดสรรทรัพยากร หรืองบประมาณให้น้อย ระยะเวลาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ตลอดจนกฎระเบียบมีข้อจำกัดมากจนเกินไป ส่งผลให้โครงการต่าง ๆ ไม่สามารถดำเนินโครงการต่อไปได้ หรือไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนผู้ ดำเนินโครงการขาดความรู้เชี่ยวชาญในการดำเนินโครงการนั้น ดังนั้นผู้ที่ผู้กำหนดนโยบาย หรือผู้เขียนโครงการ จำเป็นต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอ รวมทั้งการแสวงหาความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้ง ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาครัฐ ทั้งในเรื่องงบประมาณ และองค์ความรู้ ในการกำหนดโครงการลงสู่การปฏิบัติ

๖. สรุปบทเรียนที่ได้เป็นตัวแปรของระบบทำเป็นแผนภาพ (Diagram)

ส่วนที่ ๔ ภาคผนวก

๑. ภาพกิจกรรมที่ดำเนินการ

ภาพกิจกรรมการวางแผน เพื่อเตรียมความพร้อมในการขยายผลการบริหารจัดการพื้นที่ตามหลัก “โคก หนอง นา โมเดล”

ภาพกิจกรรมดูแลการบริหารจัดการขยะ เพื่อลด และจัดการทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ ภายใต้โครงการถังขยะเปียกครัวโลกร้อน

ภาพกิจกรรมโครงการขับเคลื่อนกลไกการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหาร เพื่อมุ่งรณรงค์ลดการเผาต่อซัง ฟางข้าว และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในไร่นาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพกิจกรรมการบูรณาการข้อมูล สำหรับการจัดทำฐานข้อมูล พร้อมจัดทำแผนการจัดการการบริหารทรัพยากรน้ำ โดยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชน เกษตรกร

ภาพแสดงกิจกรรมการปรึกษาหารือของคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำแบบผสมผสาน ตำบลบางเตน เพื่อเร่งดำเนินการตามกิจกรรมเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม

ภาพแสดงกิจกรรมการฟื้นฟูระบบคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม อำเภอบ้านสร้าง โดยการขุดลอก และกำจัดวัชพืช เพื่อเพิ่มศักยภาพในการกักเก็บน้ำ และฟื้นฟูระบบคลองส่งน้ำ

ภาพแสดงกิจกรรมการศึกษาดูงานเชิงปฏิบัติของประชาชนในพื้นที่ตำบลบางแตน ณ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มจักสานผักตบชวาบ้านคลองนกระทุง ต.คลองนกระทุง อ.บางเลน จ.นครปฐม เพื่อพัฒนาทักษะในการแปรรูปผักตบชวา ด้วยงานศิลปหัตถกรรม เสริมรายได้

ภาพแสดงกิจกรรมการศึกษาดูงานเชิงปฏิบัติของประชาชนในพื้นที่ตำบลบางแตน ณ วิสาหกิจชุมชนตลาดน้ำคลองมหาสวัสดิ์ (บ้านศาลาดิน) ต.มหาสวัสดิ์ อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม เพื่อพัฒนาทักษะในการแปรรูปผักตบชวานำมาทำเป็นดินปลูก รวมถึงการสาธิตการทำไข่เค็ม

ภาพแสดงกิจกรรมการส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถียั่งยืนบ้านบางแตน

๒. ภาพการจัดเวทีถอดบทเรียน

ภาพแสดงกิจกรรมการจัดเวทีสนทนากลุ่ม แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินโครงการอำเภอนำร่อง .”บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แบบบูรณาการ และสร้างนักรบขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลง กระทรวงมหาดไทย

ภาพแสดงกิจกรรมการถอดบทเรียนความสำเร็จโครงการบ้านสร้างร่วมใจ รักชนน้ำ คืบความอุดมสมบูรณ์สู่ระบบนิเวศน์ เพื่อป้องกันภัยพิบัติ และพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๓. รายชื่อผู้เข้าร่วมเวที

๑) นายเสถียรวุฒิชัย วงศ์เลอวุฒิชัย	ตำแหน่ง นายอำเภอบ้านสร้าง
๒) นางยุพิน โสดาวงษ์	ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการสตรีอำเภอ
๓) นางประไพ ลีซัง	ตำแหน่ง ประธานเครือข่าย OTOP อำเภอบ้านสร้าง
๔) นางสาววรรณกุล รัชสมัย	ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านสร้าง
๕) นางวิษณันท์ จรรย์นิธวัฒน์	ตำแหน่ง สารวัตรกำนันตำบลบ้านสร้าง
๖) นางสาวลำพียง พรหมนนท์	ตำแหน่ง ตัวแทนภาคประชาชน (พอช.)
๗) นายสหัส ตูลานนท์	ตำแหน่ง เจ้าพนักงานปกครองปฏิบัติการ
๘) นายธนพล โกศลศักดิ์สกุล	ตำแหน่ง เจ้าพนักงานปกครองปฏิบัติการ
๙) นายมนตรี กิตติสุนทรโรภาค	ตำแหน่ง ตัวแทนผู้นำท้องที่ (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)
๑๐) พระครูโกศลถาวรกิจ	ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดบางแตน และที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอบ้านสร้าง
๑๑) นางสาวลี เชิดชู	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีรัศมิ์ราษฎร์บำรุง
๑๒) นายนิธิ เฟิงสุข	ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการฝ่ายทรัพยากรบุคคลและธุรการ บริษัท ที.ซี.ฟาร์มาชูติคอล อุตสาหกรรม จำกัด อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี
๑๓) ด.ญ.ไอริสา ช้างน้อย	ตำแหน่ง ตัวแทนนักเรียน โรงเรียนศรีรัศมิ์ราษฎร์บำรุง

๔. รายชื่อทีมถอดบทเรียนจังหวัด

๑) นางสุรณี โพธิ์ศรี	ตำแหน่ง รักษาราชการแทนพัฒนาการจังหวัดปราจีนบุรี
๒) นางสาวจุฑามาศ บัวเฟื่อน	ตำแหน่ง จ่าจังหวัดปราจีนบุรี
๓) นางอัญชลี นวลจันทร์	ตำแหน่ง เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
๔) นางจรรุวรรณ วรณันต์	ตำแหน่ง ผอ.กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี
๕) นายวิทยา เข็มอุทา	ตำแหน่ง ผอ.กลุ่มงานสารสนเทศเพื่อพัฒนาชุมชน
๖) นางสาวกาญจนา ยี่โต๊ะ	ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
๗) นางสาวนัฐกานต์ บุญเทวา	ตำแหน่ง นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ

๕. ผู้ประสานงาน (กรณีต้องการข้อมูลเพิ่มเติม)

ชื่อ – สกุล นางสาวกาญจนา ยี่โต๊ะ
ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
โทรศัพท์ ๐๘๗ ๕๐๕ ๕๕๕๙

หมายเหตุ : สามารถเพิ่มเติมประเด็นได้ตามความเหมาะสม